

Dikayos

Rafael Madueño

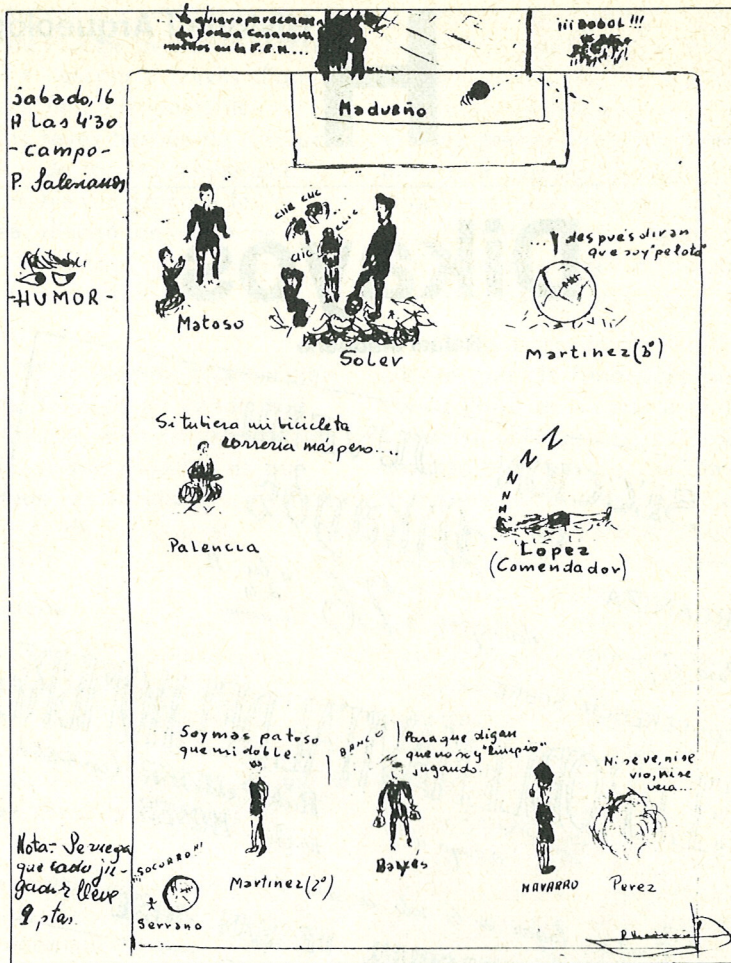
Crec que la veritable importància d'aquesta escola rau en la seva singular composició: d'una banda, els alumnes, fills de treballadors «mancats de mitjans econòmics»; i de l'altra, els professors, joves universitaris tots ells. Dos estaments molt definits, units només per la finalitat de l'estudi, i amb unes contradiccions que s'aguditzarien fins al tancament de l'escola.

Jo hi vaig fer el batxillerat i vaig participar-hi intensament fins 1971, any en què va acabar aquesta experiència. Per això, la meua visió —malgrat voler-la objectiva— comportarà una «lectura» feta des de l'angle dels alumnes. Abans que res, però, vull deixar constància de la gran

repercussió que el pas per aquesta escola va tenir pels alumnes i —encara més— pels universitaris que hi donaren classes.

Els inicis: 1956-1961.

Dikayos neix condicionat per l'ambient socio-polític i religiós de finals dels 50. La influència del Concili Vaticà II portà uns joves universitaris badalonins al plantejament de la injustícia que patien les «classes humils», materialitzada en la impossibilitat que els fills dels treballadors immigrants a la nostra ciutat poguessin estudiar més enllà de l'ensenyament primari. Hi havia també un estat d'opinió, fins i tot en sectors crítics del règim anterior, una mena de mala consciència de que es desaprotaven intel·ligències importants de

fills de treballadors. Aquests presupòsits, estimulats per la situació real d'explosió immigratòria, desescolarització, barraquismes, etc., impulsen una sèrie d'universitaris de classe mitja i alta a crear una escola on els fills de treballadors «mancats de recursos» podrien estudiar el batxillerat. Cal dir que la intencionalitat superava la simple titulació, car l'objectiu era «formar-los humanament i capacitar-los per a la missió de fer superar la classe treballadora mitjançant la cultura». (1)

Aquesta pugna entre donar classes de batxillerat i donar una formació integral, fou permanent.

Els alumnes s'organitzen: 1962-67

L'estructura inicial de l'escola reproduïa l'esquema d'una escola clàssica, amb un

director (anomenat President, essent legalment una Associació) i un Consell d'Escola integrat totalment per professors. Pels alumnes es va reproduir l'organització universitària i s'introduí la figura del Delegat de curs, purament informativa.

Tanmateix, l'any 1964, i a partir de l'antecedent de l'Associació Esportiva Dikayos creada pels alumnes de 1er. del curs 61-62, es constitueix la JAD o Junta d'Alumnes de Dikayos (2) que és acollida amb recel per la direcció, que acaba per assistir a les reunions de la JAD i, en canvi, no accepta que, en justa reciprocitat, els alumnes siguin presents a les reunions dels professors.

Aquests nois d'entre 12 i 15 anys, amb un comú nivell econòmic baix, la majoria dels

A. D. DIKAYOS

Gl. Primo de Rivera, 96, 2.º
De 7 a 9

Obsequia a sus protectores con

Nº 746

300 ptas.

o un balón y
2 botellas
champán

Sorteo O. N. de Ciegos, día 8 Junio 1963

DONATIVO: UNA PTA. Caduca el 30 de junio

A. D. DIKAYOS

Nombre Antonio Martinez

Domicilio C/ Rodrigo Caro; 67

Fecha inscripción 2-2-48

quals treballa des d'abans dels 14 anys, que arriben cansats a les classes que reben entre les 6 i les 10 del vespre, amb la constitució de la JAD aniran assolint una cohesió i una consciència de grup diferenciat: l'alumnat. És aleshores que prenen la iniciativa i funden DIK-CLUB, com a grup d'activitats de la JAD, per tal de fer conferències, cine-forums, excursions, etc., destinades als **socis**. I aquí rau la seva importància, atès que tant podien ser-ne socis els alumnes —d'entre els qui s'escollia el president—, (3) com els professors o els amics d'ambdós grups. D'aquesta manera s'inclou els professors en una organització dirigida pels alumnes i, d'altra banda, l'escola s'obre enfora, vers nova gent.

Els alumnes a la direcció: 1967-69

En el curs 65-66 havien entrat, doncs, nous professors influïts pels esdeveniments universitaris d'aquells anys. Els alumnes més grans començaven a relacionar-se amb les activitats extra-escolars dels professors: Cine-Club Studio, primeres converses polítiques... Paral·lelament, els professors participaven en les activitats de Dik-Club. D'aquesta manera, es va anar creant un ambient de diàleg que, unit a uns fets que ara veurem, comportarà que els alumnes participin al Consell d'Escola. En efecte, la JAD es veu abocada a una prova de força l'any 68 per l'expulsió de 2 alumnes que, considerada injusta, porta a una negociació, desenvolupada enmig d'una crisi interna del professorat, i que acaba amb la readmissió «per mutu acord». Aquesta crisi acabaria amb la

sortida de l'escola del grup de professors més radicalitzat. (4) Entre els que van quedar-hi predominava la idea de que calia caminar vers una integració d'alumnes i professors. D'aquí ve que al curs 68-69 tres alumnes designats per la JAD s'incorporeassin al Consell d'Escola i participessin a l'elecció del President.

Aquest curs serà molt intens: hi ha alumnes que es vinculen al moviment obrer (dos seran detinguts tot repartint propaganda a la Rambla); alguns professors s'integren al moviment estudiantí, mentre l'escola passa a un segon terme.

La crisi i el tancament: 1969-1971

La crisi latent esclata el 1969 amb la dimissió o cessament de la Vicepresidenta (5) i amb l'exclusió dels alumnes al Consell d'Escola. De fet, al final de la dècada la situació es molt diferent de la dels inicis de Dikayos. La situació econòmica ha millorat en termes generals; la posta en marxa d'un «Instituto de Enseñanza Media» permet una major escolarització a baix cost; la vida ciutadana va palesant una creixent politització. Aquesta politització, pel que fa a Dikayos, esdevindrà un factor definitiu pel tancament. Efectivament: els alumnes, o si més no els dirigents, es posicionen «objectivament» contra la classe que representen els professors i s'estableixen unes relacions enrarides que els professors (sobretot els més joves o menys «conscienciats») no entenen, perquè «com és possible que ens refusin per voler ajudar-los?». D'altra banda, la entrada

d'un grup universitari ultra-esquerrà, el CHE («Comités de Huelga de Estudiantes»), que s'introdueix a l'escola a través d'un professor, acabarà fent insuportable l'ambient amb les seves teories de dissolució de la Universitat i de tot l'ensenyament en tant que focus transmissor de la ideologia burgesa, d'abandonament de l'estudi per part dels seus seguidors, i d'enfrontament fins i tot físic per tallar aquesta situació.

A principis dels 70 acaba una experiència singular: Dikayos. Deixant de banda que el tancament coincidís amb la desgraciada actuació del CHE, la meua opinió és que calia tancar perquè les condicions existents eren molt diferents de les que en motivaren la creació.

Algunes conclusions

● Dikayos, malgrat els problemes esmentats, va donar als joves que hi passaren —a més d'uns estudis— una formació humanística molt per damunt de l'habitual a les altres escoles de l'època i els capacitat per comprendre l'entorn social.

● En l'aspecte pedagògic hi trobem innovacions del tipus corresponent al que més endavant s'anomenaria «pedagogia activa»: aprenentatge basat en l'experimentació i observació directa, contacte amb el medi natural i social, relacions no autoritàries, esperit crític... Era progressista si la comparem a l'escola tradicional.

● La democratització dels òrgans de direcció i sobretot la participació dels alumnes no la trobem en cap altre escola d'aleshores. Tot i que això fou una conquesta dels alumnes, cal no oblidar el paper que alguns professors jugaren per tal que fos acceptat.

● Pel que fa als resultats concrets, resulta difícil fer-ne una avaluació. A grans trets, podríem dir que Dikayos va servir per a que uns centenars de fills de treballadors accedissin a uns coneixements que els han permès de col·locar-se com a administratius (bancs i caixes predominen). Són pocs els qui han acabat estudis superiors. També cal dir que el

desclassament d'aquest «fills de classe humil» ha estat relatiu: han quedat en sectors qualificats de la classe obrera. Pel que fa als professors, no hi ha dubte que els fou positiu el fet de prendre contacte amb una realitat radicalment diferent a la pròpia, la qual cosa els porta a posicionar-se personalment. En alguns casos, però, també va servir per a tranquil·litzar «males consciències».

● Dikayos en grec vol dir «el just», encara que els fundadors preferien la versió lliure de «amor a la justícia». I aquest concepte pesa força en el desenvolupament de l'escola. De tota manera, crec que és un fet que mentre la majoria de professors assumien aquesta idea àmplia de justícia, sense gaire matissacions, els alumnes es van anar radicalitzant i organitzant políticament. L'única possibilitat per a la continuïtat de Dikayos era d'haver arribat a una coincidència ideològica, la qual cosa era —ja ho hem vist— sociològicament impossible.

● Finalment cal dir que, ateses les deficiències d'aleshores pel que fa a l'escola pública i gratuïta, Dikayos va fer una tasca de suplència important. I que, malgrat tot, va fer-ho força bé en una ciutat on els fills dels treballadors tenien pràcticament prohibida la possibilitat d'estudis més enllà de l'escolarització primària. Fou una experiència destacable per la seva incidència en el progrés social i humà de la nostra ciutat. Cal reconèixer-l'hi a l'hora de fer la nostra petita història badalonina.

NOTES

- (1) Extret dels Estatuts de Dikayos, així com els anteriors paràgrafs entre cometes.
- (2) El 1er. president de la JAD fou Antonio Martínez Frías i el 2on., Joaquín Comendador.
- (3) El 1er. president fou Rafael Madueño.
- (4) Aquesta crisi significà la sortida de l'escola d'un grup de professors molt significat: J. M. Sabater, J. Gay, J. R. Noy...
- (5) Marta Mas.